IMF'nin politikalarında görülen değişimler



« IMF'yi belirgin bir politika değişikliğine iten temel neden, muhtemelen küresel iktisadi sistemin uğramış olduğu büyük hasar oldu. Gerçekten de dünyamız ilk küresel iktisadi krizini yaşadı ve ortaya çıkan hasar tahmin edilenin çok üzerinde gerçekleşti. IMF, küresel ekonominin daha büyük bir yıkımla karşılaşmasını engellemek üzere politikalarını hızla değiştirdi ve küresel ekonomik istikrarı sağlamayı temel amaç olarak belirledi. »

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU
TOBB Başkanı
Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları (Eurochambres) Başkan Yardımcısı
baskan@tobb.org.tr

Her yıl Ekim ayında Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası'nın Guvernörler Kurulu üyelerinin bir araya gelerek yaptıkları toplantıları bu yıl İstanbul'da gerçekleştirildi. Dünya Bankası ve IMF'ye üye 186 ülkenin ekonomi ve maliye bakanları, dünya finans camiasının önemli isimleri, sivil toplum temsilcileri, iş adamları, akademisyenler bu toplantılar vesilesiyle İstanbul'da bir araya gelerek, politikalar, çözümler ve öneriler üretti ve toplantılar çerçevesinde alınan ortak kararlar da "İstanbul Kararları" olarak adlandırıldı. Bunlar IMF'nin görev tanımın gözden geçirilmesi, esnek kredi hattının genişletilmesi, G-20 toplantılarında IMF'nin etkinliğinin artırılması ve gelişmiş ülkelerden, gelişmekte olan ülkelere yüzde 5'lik kota aktarımını içeriyor.

"İstanbul Kararları"nın, önümüzdeki dönemde gerçekleştirilecek G-20 ile IMF-Dünya Bankası toplantılarına da esas teşkil etmesi bekleniyor. IMF Başkanı Dominique Straus-Kahn, "İstanbul Kararları" olarak adlandırdığı bu maddelerin, 2011 yılına kadar tamamlanacağını açıkladı, bu da IMF yenilenen yüzüyle yoluna devam edecek anlamını taşımakta.

Kahn'ın IMF'nin görev tanımına yönelik yaptığı açıklama da oldukça dikkat çekici: "Küresel istikrar açısından önem taşıyan makroekonomi ve finans sektörü politikalarının tamamını kapsayacak şekilde gözden geçirmemiz gerekmektedir. Bu krizin, IMF'nin geleneksel olarak üzerinde yoğunlaştığı alanlar olan cari işlemler ve para hareketleriyle hemen hemen hiçbir ilişkisi yoktu. Yüksek miktarlı ve hızlı sermaye hareketlerinin dünyanın dört bir köşesine ulaşabildiği günümüzde, görev tanımımızın kapsamının genişletilmesi gerekmektedir."

Krizin henüz sona ermediği, düzelmenin vakit alacağı ve özel sektörün halen kendi ayakları üzerinde duracak noktaya gelmediği konusunda katılımcıların hemen hemen görüş birliğine vardığı toplantılarda, IMF'nin küresel krize yönelik geçtiğimiz yıl aldığı önlemler üzerinde de duruldu. Özel Çekme Hakları mekanizması kullanılarak, küresel ekonomiye 283 milyar dolar değerinde ek likidite enjekte edildiği, 8 milyar dolarlık kısmı önümüzdeki iki yıl içinde olmak üzere, ayrıcalıklı kredilerin ise 2014 yılına kadar 17 milyar dolar artırıldığı vurgulandı.

Küresel kriz sonrası toparlanma işaretlerinin görülmeye başlandığı ancak toparlanmanın yavaş olacağı, risklerinse devam edeceği toplantılarda ortaya çıkan ağırlıklı görüş oldu. Çünkü dünya ekonomisi toparlanırken ve finansal sektör riski azalırken, henüz tüm sorunlar aşılabilmiş değil.

Bununla ilgili olarak IMF Başkanı Kahn'ın, "Yaptığımız son tahminlere göre, 2009'da yüzde 1 küçülen küresel ekonomi, 2010'da yaklaşık olarak yüzde 3 büyüyecek. Buna rağmen, önümüzdeki döneme baktığımızda, dünyanın kriz sonrasında çok farklı bir yer olacağını ve çok farklı bir yer olmak zorunda olduğunu görüyoruz. Bu gerçeğe uyum sağlamamız, sürdürülebilir ve geniş tabanlı büyümeyi sağlayacak politikalar geliştirmemiz gerekmektedir" ifadesi yıllık toplantılara damgasını vurmuş oldu.

Krizden çıkış önlemleri için ülkeler arasında tam bir işbirliği ve uyum gerektiği çok açık. Gelişmekte olan ülkelerin, küresel toparlanmanın lokomotifi olmaya devam etmesi beklenmekte. Canlandırıcı önlemlerin erken terk edilmesinin krizden toparlanma girişimlerine olumsuz etkide bulunabileceği, önlemlerin geç terk edilmesinin de kamu açıklarını yükselterek, enflasyon ve nihai olarak da faizleri yükseltici bir baskı yapacağı unutulmamalı.

Türkiye'nin, IMF-Dünya Bankası Yıllık Toplantıları'na ikinci kez başarılı bir ev sahipliği yaptığı toplantılarda gerek IMF, gerekse Dünya Bankası'nın, mevcut krizden toparlanma ve ilerideki krizlere karşı daha hazırlıklı olmak için yeterli sermaye gücü ile donatılması gerekliliği ortaya kondu. Mevcut krizin en önemli sebeplerinden biri olan finans sisteminin daha etkin bir şekilde denetlenmesi gerektiği ve geçmişteki hatalardan dersler alındığı, krizi izleyen dönemde dünyayı şekillendirmeye imkân verecek olan bu fırsatın kaçırılmamasının altı çizildi. Sorunların aşılabilmesi için hem tek tek ülkeler düzeyinde, hem uluslararası düzeyde, hem de IMF düzeyinde yeni duruma uyum sağlanması ve bu kurumların değişmesi gerektiği vurgusu yapıldı.

IMF ve Dünya Bankası'nın Guvernörler Kurulu toplantılarında krizle birlikte IMF'nin izlemekte olduğu politikaların nasıl bir değişimden geçtiği görüldü. Zaten bu krizle birlikte bizim gibi gelişmekte olan ülkelere yönelik fon akımları önemli ölçüde azaldı. IMF bu dönemde azalan özel fon akımlarını ikame eden bir kurum haline geldi. Ayrıca kamusal politikaların önemi arttı. Ülkelerin maliye politikası alanı değişti. Bu yeni dönemde IMF'den alınanı kaynaklar, doğrudan bütçe finansmanı amacıyla kullanılmaya başlandı. Böylece IMF desteği, krizin etkilerini hafifletmek amacıyla maliye politikası alanını genişletici bir rol oynadı. Aynı zamanda, sosyal destek politikalarına ve sosyal korunma ağlarının inşasına daha fazla önem verilmeye başlandı.

IMF'yi belirgin bir politika değişikliğine iten temel neden, muhtemelen küresel iktisadi sistemin uğramış olduğu büyük hasar oldu. Gerçekten de dünyamız ilk küresel iktisadi krizini yaşadı ve ortaya çıkan hasar tahmin edilenin çok üzerinde gerçekleşti. IMF, küresel ekonominin daha büyük bir yıkımla karşılaşmasını engellemek üzere politikalarını hızla değiştirdi ve küresel ekonomik istikrarı sağlamayı temel amaç olarak belirledi.

Daha önemlisi, artık çok daha fazla insan ve önemli karar alıcılar, dünyanın tek bir merkezden idare edilemeyeceğini, ya da sadece batı yarıküreye dayalı bir düzenin işlemeyeceğini gördüler. Bu çerçevede Türkiye'nin de aralarında bulunduğu ve dünyanın daha geniş bir kısmını içine alan G-20 mekanizmasının altyapısı hazırlandı. Dünyanın gidişatı iyi okunduğu ölçüde, gelecekten umut kesilmeyecek. Şimdi herkesin umudu, bu ilk küresel krizin daha sağlıklı bir küresel yapılanmayı da beraberinde getirmesi, böylece küreselleşmeyle birlikte artan büyüme bereketinin daha geniş kitlelere daha adil bir şekilde ulaşması.